Kulturutskottets betänkande

1979/80: 11

med anledning av motioner om vissa ungdomsfrågor m. m.

Motionerna

I detta betänkande behandlar utskottet följande motioner vilkas behandling på förslag av utskottet i betänkandet 1978/79: 34 uppskjutits till riksmötet 1979/80, nämligen

1978/79: 725 av Eva Hjelmström m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen uttalar sig för att kommuner jämställs med föreningar och studieförbund när det gäller statsbidrag till ungdoms-, fritids- och kulturaktiviteter liksom studiecirkelverksamhet bland kommuninvånarna samt hos regeringen hemställer om förslag härom,

1978/79: 1290 av Ingrid Diesen m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om en översyn av ungdomsorganisationernas arbetsvillkor i enlighet med vad i motionen anförs,

1978/79: 1316 av Gertrud Sigurdsen m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en översyn av den statliga bidragsgivningen till barn- och ungdomsorganisationernas centrala och lokala verksamhet.

Det i motionen 1978/79: 725 framförda yrkandet har motiverats på i huvudsak följande sätt.

Den kommersiella kulturen har stark genomslagskraft. Den är destruktiv – inte minst genom sin inriktning på våld och sin ohöljda konsumtionspropaganda och systematiska verklighetsförfalskning. Detta gör det allt viktigare med en organiserad fritidsverksamhet ute i kommunerna. Här har folkrörelserna en viktig roll men också kommunerna som bedriver fritidsverksamhet via sina fritids-, kultur- och socialnämnder. Denna kommunala verksamhet har av ekonomiska skäl inte kunnat expandera utan tvärtom på många håll skurits ner. På flera ställen har kommunal verksamhet av denna art förts över på folkrörelserna. Detta kan ibland vara en riktig lösning men kan också ha nackdelar. Exempelvis kan folkrörelserna inte åläggas samma ansvar som kommunerna för grupper som är eller riskerar att bli utslagna. Vidare har folkrörelserna var och en sin egen inriktning som inte alltid överensstämmer med de aktuella behoven. Det är rimligt att kommunerna och folkrörelserna får samma ekonomiska möjligheter till resp. verksamheter. Så är inte fallet i dag vilket medfört att kommunerna av strikt ekonomiska skäl fört över verksamheter på folkrörelserna.

I motionen 1978/79: 1290 uttalas sammanfattningsvis följande om behovet av en översyn av ungdomsorganisationernas arbetsvillkor och om inriktningen av det önskade översynsarbetet.

De problem ungdomsorganisationerna i dag möter och de brister som

alltjämt vidlåter inriktningen av de statliga och kommunala satsningarna på denna enligt vår mening väsentliga sektor motiverar särskilda överväganden. Dessa bör ske inom ramen för en parlamentarisk utredning med uppgift att se över vilka förändringar i det statliga och kommunala stödet till ungdomsorganisationerna och detta stöds uppföljning som är nödvändiga. Utgångspunkten bör vara att söka skapa ett stöd som med ett minimum av statlig styrning och statlig administrativ överbyggnad förmår garantera ungdomsorganisationerna sådana arbetsvillkor att de kan fylla sin fostrande och personlighetsstimulerande uppgift. I översynen, som är särskilt angelägen med tanke på de snabbt stigande ekonomiska resurser som kommer ungdomsorganisationerna till del, bör också ledarutbildningsaspekter liksom samordningsfrågorna på departementsnivå beaktas.

I inledningen till motionen 1978/79: 1316 görs följande sammanfattning av motionärernas synpunkter.

När stödet till ungdoms- och idrottsorganisationernas lokala verksamhet omändrades i början av 1970-talet uttalades att bidraget skulle vara ett stimulansbidrag. Då beräknades det statliga bidraget kunna utgå med tio kronor per bidragsberättigad sammankomst. I budgetpropositionen föreslår regeringen att bidraget för 1979/80 skall utgå med elva kronor per sammankomst.

Nu gällande regler för det statliga stödet till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet infördes år 1974. I samband med att bidragsreglerna infördes uttalades att den nya bidragskonstruktionen gav möjligheter att justera bidragsgränserna till kostnadsutvecklingen för organisationerna. Detta har inte skett. Samhället önskar att föreningslivet skall vidga sin verksamhet så att den omfattar insatser i barnomsorg, skola och fritidsverksamhet. Med hänsyn härtill anser vi det angeläget att staten tillsammans med organisationerna kartlägger och analyserar i vad mån nuvarande bidragsgivning ger organisationerna förutsättningar att utöka och utveckla sin verksamhet. Vidare bör man ta rätt på om nuvarande bidragsformer är ändamålsenliga. Vi föreslår därför att riksdagen skall uttala sig till förmån för en översyn av den statliga bidragsgivningen till organisationernas centrala och lokala verksamhet.

Tidigare riksdagsbehandling

Det i motionen 1978/79: 725 framförda yrkandet har i sak samma lydelse som yrkandet i motionen 1977/78: 1132. Sistnämnda motion behandlades utförligt av kulturutskottet i betänkandet 1977/78: 20. Utskottet anförde därvid bl. a. följande.

Det utredningsarbete m. m. som utskottet helt kortfattat berört utgår från en starkt positiv grundsyn på folkrörelse- och folkbildningsarbete. Syftet med arbetet är snarast att förbättra folkrörelsernas och organisationernas möjligheter att bedriva sin verksamhet. Samtidigt kommer emellertid gränsdragningsfrågor avseende bl. a. kommunernas aktiviteter på olika områden att belysas ingående.

Utskottet, som i flera sammanhang understrukit dels värdet av barn- och ungdomsorganisationernas verksamhet, dels folkrörelsernas stora möjligheter och uppgifter i kulturverksamheten, kan inte finna att den syn som

präglar motionen 1977/78: 1132 står i samklang med de uttalanden riksdagen samfällt ställt sig bakom i nämnda hänseenden. Med hänsyn härtill och med hänvisning till pågående utredningsarbete avstyrker utskottet motionen 1977/78: 1132.

Pågående och avslutat utredningsarbete

Då utskottet avstyrkte motionen 1977/78: 1132 (se ovan) skedde detta bl. a. med hänvisning till pågående utredningsarbete. Därmed avsågs dels det arbete som i kommundepartementet bedrivs inom en särskild referensgrupp och som syftar till att belysa folkrörelsernas arbetsvillkor i dagens samhälle, dels folkbildningsutredningen, dels utredningen om statens stöd till folkrörelserna. Sistnämnda utredning har numera slutfört sitt arbete och avlämnat betänkandet (SOU 1979: 60) Bidrag till folkrörelser. I detta redovisas en rad förslag som syftar till en förenkling och samordning av statens stöd till folkrörelserna. Betänkandet remissbehandlas f. n.

Remissyttranden

Yttranden över motionerna 1978/79: 1290 och 1978/79: 1316 har avgivits av statens ungdomsråd, Landstingsförbundet och Svenska kommunförbundet.

Statens ungdomsråd anser att det räcker med de översyner som görs av rådet självt och av folkrörelseenheten inom kommundepartementet. Rådet genomför f. n. en utredning om kommunernas insatser för barn- och ungdomsverksamheten. Inför utarbetandet av anslagsframställningar förs förutsättningslösa diskussioner om olika bidragsformer och deras effekter på organisationernas arbetsvillkor. Diskussionerna inom rådet grundas på synpunker som organisationerna fört fram vid konferenser och andra samrådstillfällen.

Ungdomsrådet anser att de olika delfrågor som motionärerna tagit upp f. n. behandlas av rådet och av andra organ och myndigheter. Avslutningsvis uttalar rådet emellertid att det är angeläget att samordningen mellan olika åtgärder på barn- och ungdomsområdet påtagligt förbättras. Rådet diskuterar f. n. hur samordningen skall kunna effektiviseras. Rådet anser det dokumenterat att den nuvarande bidragsgivningen inte ger organisationerna förutsättningar att jämsides med den ordinarie verksamheten utveckla och utöka verksamheten inom barnomsorg, skola, fritidsverksamhet m. m. på det sätt samhället önskar. Det behövs kraftigt höjda statsbidrag.

Landstingsförbundet anser det riktigt och nödvändigt att samhällets stöd till ungdomsorganisationerna med jämna mellanrum tas upp till omprövning och debatt. Förbundet har därför ingen erinran mot en översyn av ungdomsorganisationernas arbetsvillkor och den statliga bidragsgivningen till deras centrala och lokala verksamhet.

Kommunförbundet delar motionärernas uppfattning om värdet av ungdomsorganisationernas arbete och nödvändigheten av att utveckla detta. Samhället kräver i olika sammanhang insatser från organisationerna inom områden där huvudansvaret ligger på samhällsorgan.

Förbundet erinrar vidare bl. a. om ungdomsrådets projekt "Kommunerna och ungdomen" vars uppgift är att kartlägga vilka motiv som väglett kommunerna vid val av fritidsakitiviteter, studera kommunernas bidragsgivning, pröva frågor om ökad samordning av statliga bidrag med bidrag från landsting och kommuner samt se över ansvarsfördelningen mellan olika samhällsorgans bidragsgivning.

Förbundet anser att det nuvarande bidragssystemet är orationellt. En komplikation är att det utgår speciella bidrag till försöksverksamhet, en annan är de tidsbegränsade bidrag som förekommer.

Stödet till ungdomsorganisationerna är inte utformat med hänsyn till de förväntningar på insatser som samhället har. Kommunförbundet vill inte motsätta sig en parlamentarisk utredning om arbetsvillkoren för ungdomsorganisationerna. I utredningens uppdrag bör ingå att utforma ett rationellt bidragssystem och att se över formerna för handläggningen av de statliga insatserna.

Utskottet

Yrkandet i motionen 1978/79: 725 innebär att riksdagen bör uttala sig för att kommuner jämställs med föreningar och studieförbund när det gäller statsbidrag till ungdoms- och studiecirkelverksamhet m. m. Som framgått i det föregående har samma yrkande tidigare framförts i en motion men avstyrkts av utskottet (KrU 1977/78: 20). Utskottet uttalade därvid att den syn på folkrörelsernas roll som präglade den då föreliggande motionen inte stod i samklang med uttalanden som riksdagen ställt sig bakom. Utskottet hänvisade även till pågående utredningsarbete och åsyftade därmed bl. a. utredningen om statens stöd till folkrörelserna. Sistnämnda utredning har numera avslutats i och med att utredningsmannen avlämnat betänkandet Bidrag till folkrörelser. Remissbehandlingen av betänkandet pågår. Samtidigt fortsätter arbetet inom kommundepartementets referensgrupp angående folkrörelserna liksom arbetet i folkbildningsutredningen.

I fråga om det nu föreliggande yrkandet i motionen 1978/79: 725 anser sig utskottet inte ha anledning att inta någon annan ståndpunkt än den utskottet och riksdagen intog då samma yrkande behandlades vid riksmötet 1977/78. Utskottet avstyrker därför motionen.

I de båda motionerna 1978/79: 1290 och 1978/79: 1316 behandlas viktiga ungdomspolitiska frågor. Motionärerna begär en översyn av ungdomsorganisationernas arbetsvillkor resp. av den statliga bidragsgivningen till barn- och ungdomsorganisationernas centrala och lokala verksamhet. Utskottet är medvetet om att det behövs fortsatta överväganden inom det ungdoms-

politiska området. Utskottet tänker härvid bl. a. på det behov av bättre samordning mellan olika åtgärder på barn- och ungdomsområdet som statens ungdomsråd särskilt pekat på. Med hänsyn till det arbete som bedrivs främst inom ungdomsrådet, men även inom kommundepartementets nyssnämnda referensgrupp och inom folkbildningsutredningen samt till den pågående remissbehandlingen av betänkandet Bidrag till folkrörelser, anser utskottet emellertid inte att riksdagen nu bör begära en översyn enligt något av motionsyrkandena vilka därför avstyrks.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen avslår motionen 1978/79: 725 om statsbidrag till kommuner för ungdoms-, fritids- och studiecirkelverksamhet,
2. att riksdagen avslår motionen 1978/79: 1290 om en översyn av ungdomsorganisationernas arbetsvillkor,
3. att riksdagen avslår motionen 1978/79: 1316 om en översyn av den statliga bidragsgivningen till barn- och ungdomsorganisationernas centrala och lokala verksamhet.

Stockholm den 20 november 1979

På kulturutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Georg Andersson (s), Karl-Eric Norrby (c), Tore Nilsson (m), Åke Green (s), Kerstin Anér (fp), Tyra Johansson (s), Ingrid Diesen (m), Lars-Ingvar Sörenson (s), Olle Eriksson (c), Hans Alsén (s), Lars Ahlmark (m), Catarina Rönnung (s), Anna Eliasson (c), Kerstin Andersson i Kumla (s) och Bertil Hansson (fp).

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1979